

Η ιστορία του Ζάχου που χαζεύει

Κύριο θέμα: Ένα αστείο ατύχημα που συνέβη σε κάποιο παιδί που είχε τη συνήθεια να χαζεύει στον δρόμο.

Λίγα λόγια για το ποίημα

Το χιουμοριστικό αυτό ποιηματάκι μάς μιλάει για τον Ζάχο, ένα απρόσεκτο παιδί, που συνηθίζει να χαζεύει τα πάντα γύρω του όταν βαδίζει στον δρόμο, και όλοι τον κοροϊδεύουν γι' αυτό.

Έτσι μια μέρα που ο Ζάχος, ως συνήθως, χάζευε κοιτώντας ψηλά, δεν πρόσεξε έναν σκύλο που ερχόταν τρέχοντας από την αντίθετη κατεύθυνση, με αποτέλεσμα να πέσουν ο ένας πάνω στον άλλο.

Ενότητες – Πλαγιότιτλοι

Πλαγιότιτλος είναι ο συμπληρωματικός τίτλος ενός τμήματος του κειμένου (ενότητας ή παραγράφου) που αποδίδει συνοπτικά το περιεχόμενό του.

1^η ενότητα : Όταν πηγαίνει ... ο Ζάχος που χαζεύει.

Η συνήθεια του Ζάχου να χαζεύει στον δρόμο και οι κοροϊδίες των γειτόνων.

2^η ενότητα : Ένα σκυλί ... ήταν μετωπική.

Το αστείο ατύχημα του Ζάχου

Τεχνική του ποιήματος

Το ποίημα αποτελείται από δύο στροφές, καθεμιά από τις οποίες έχει οκτώ στίχους.

Η **ομοιοκαταληξία** είναι ζευγαρωτή (οι στίχοι ομοιοκαταληκτούν κατά ζεύγη εκτός από τους δύο πρώτους).

Η **γλώσσα** του ποιήματος είναι απλή δημοτική και το ύφος απλό, ζωηρό, χιουμοριστικό και διασκεδαστικό.

Με λένε Σόνια

Είδος κειμένου : λογοτεχνική αφήγηση.

Κύριο θέμα : Η σωτήρια παρέμβαση μιας γάτας για την έγκαιρη κατάσβεση της φωτιάς που προκλήθηκε από την επιπολαιότητα ενός ανθρώπου.

Ενότητες – Πλαγιότιτλοι

1^η ενότητα : Στο διπλανό σπίτι ... για ψώνια στην αγορά.

Ο απρόσεκτος κύριος Ντίνος.

2^η ενότητα : Εγώ συνέχισα την παρακολούθηση ... το αγαπημένο μου πεύκο.

Η αναζωπύρωση και η εξάπλωση της φωτιάς.

3^η ενότητα : «Α, ως εδώ και μη παρέκει ! ... όταν είναι γεμάτο νερό.

Η παρέμβαση της Σόνιας για το σβήσιμο της φωτιάς.

4^η ενότητα : Με τις φωνές και τα ουρλιαχτά ... δεν υπήρχε λόγος ανησυχίας.

Ο ερχομός και οι ενέργειες της Πυροσβεστικής και της Αστυνομίας.

5^η ενότητα : Τελικά η φωτιά έσβησε ... Εγώ είμαι μετριόφρων.

Το σβήσιμο της φωτιάς και τα παινέματα της Σόνιας.

Εκφραστικοί τρόποι του κειμένου

Μεταφορές

μας είχε πνίξει στον καπνό

μια μικρή φλόγα να ξεπηδάει μέσα από τις στάχτες

(τα χαρτόκουτα) άρπαξαν αμέσως

(η κουρτίνα) άρπαξε αμέσως

οι φλόγες είχαν αρχίσει να γλείφουν επικίνδυνα τον κορμό του πεύκου

ως εδώ και μη παρέκει
ούτε και να έχει πάρει είδηση τι γινόταν
κόντεψε να σκάσει από τη ζήλια του
«γάτα με πέταλα»

Παρομοιώσεις

έτρεξα αστραπή στον κήπο
Έτρεξα σαν σίφουνας
τρέχω όπως η σαΐτα
(γάτα) ξυράφι από εξυπνάδα

Προσωποποιήσεις

Σε όλο το κείμενο προσωποποιείται η γάτα, που αφηγείται την ιστορία και παρουσιάζεται να σχολιάζει πρόσωπα και καταστάσεις, να μιλάει, να σκέφτεται, να αισθάνεται κ.λπ.

Εικόνες

Εικόνα είναι η παράσταση που σχηματίζεται στη σκέψη ή τη φαντασία μας για ένα πρόσωπο, τοπίο ή γεγονός με τον προφορικό ή τον γραπτό λόγο.

Το κείμενο είναι γεμάτο από εικόνες:

του κυρίου Ντίνου που καίει τα ξερόχορτα και μετά φεύγει

της φωτιάς που αναζωπυρώνεται και εξαπλώνεται παντού, ενώ η Σόνια παρακολουθεί από τη βεράντα. .

της Σόνιας που προσπαθεί να σβήσει τη φωτιά.

της Πυροσβεστικής και της Αστυνομίας που σβήνουν τη φωτιά.

των συγκεντρωμένων ανθρώπων που ανησυχούν για τις περιουσίες τους και μετά

παινεύουν τη Σόνια.

Κοσμητικά επίθετα

διπλανό (σπίτι), περίεργος (άνθρωπος), μεγάλο (πεύκο), ξερά (φύλλα), μυστήριος (άνθρωπος), μεγάλη καρό (τσάντα), μικρή (φλόγα), μεγάλα (χαρτόκουτα), παλιά (περιοδικά), περίεργο μαύρο (καπνό), θεαματικό (άλμα), ψύχραιμο (άτομο), κόκκινο (αυτοκίνητο), πορτοκαλί (φως), άσπρο μπλε (περιπολικό), τεράστιους πάνινους (σωλήνες) κ.ά.

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Αφήγηση περιστατικού που μας συνέβη

Τι αναφέρουμε	Παράδειγμα
Πού και πότε συνέβη το περιστατικό (τόπος και χρόνος)	<i>Το περασμένο καλοκαίρι μού συνέβη ένα ατύχημα στο σπίτι.</i>
Ποιοι πήραν μέρος στην εξέλιξη των πραγμάτων (πρόσωπα)	<i>Ήμαστε στο σπίτι με την αδερφή μου, ενώ οι γονείς μας κάθονταν στη βεράντα με κάποιους επισκέπτες.</i>
Πώς άρχισε το περιστατικό αιτία/αφορμή)	<i>Την προηγούμενη μέρα, επειδή τσακωθήκαμε με την αδερφή μου για ένα παιχνίδι, η μητέρα, για τιμωρία, μας το πήρε και το έβαλε ψηλά, πάνω στην ντουλάπα.</i>

<p>Τι ακριβώς έγινε (παρουσίαση των γεγονότων με τη σειρά που συνέβησαν: τι έγινε στην αρχή τι έγινε στη συνέχεια τι έγινε στο τέλος)</p>	<p><i>Πήραμε, λοιπόν, κι εμείς μια καρέκλα και πάνω της βάλαμε ένα σκαμνί. Μετά ανέβηκα εγώ στην καρέκλα, ενώ η αδερφή μου κρατούσε το σκαμνί σταθερό. Τη στιγμή που είχα ανέβει και στο σκαμνί, ακούστηκε η φωνή της μητέρας μου, που ερχόταν στο δωμάτιο. Η αδερφή μου τρόμαξε, άφησε το σκαμνί κι εγώ βρέθηκα φαρδιά πλατιά στο πάτωμα.</i></p>
<p>Πώς έληξε το περιστατικό (αποτελέσματα / συνέπειες από αυτό που συνέβη)</p>	<p><i>Ευτυχώς έπεσα με τέτοιο τρόπο, που τη γλίτωσα μόνο με μερικές μελανιές. Οι γονείς μου αναστατώθηκαν πολύ και, αφού διαπίστωσαν πώς ήμαστε καλά, μας μάλωσαν γι' αυτό που κάναμε.</i></p>
<p>Πόσο σημαντικό ήταν αυτό που συνέβη και γιατί (σημασία του περιστατικού)</p>	<p><i>Τα λόγια τους μ' έκαναν να συνειδητοποιήσω πόσο επικίνδυνο ήταν αυτό που κάναμε και πως από τύχη και μόνο δε χτύπησα σοβαρά.</i></p>
<p>Ποιες σκέψεις και συναισθήματα μας προκάλεσε το περιστατικό</p>	<p><i>Εκτός του ότι φοβήθηκα, στενοχωρήθηκα πολύ με ό,τι έγινε. Εκείνη η φράση της μητέρας «Δεν το περίμενα ποτέ αυτό από σας» με πόνεσε πιο πολύ και από τα χτυπήματά μου. Βουρκωμένη, ζήτησα συγγνώμη και υποσχέθηκα να μην ξαναφερθώ τόσο επιπόλαια.</i></p>

Το υποκείμενο και το κατηγορημα

Το **υποκείμενο** και το **κατηγορημα** είναι οι **βασικοί όροι** μιας πρότασης:

Το υποκείμενο είναι η λέξη που φανερώνει για ποιον γίνεται λόγος μέσα στην πρόταση και το βρίσκουμε απαντώντας στην ερώτηση **ποιος, ποια, ποιο** (έκανε αυτό που δηλώνει το ρήμα).

π.χ. *Το παιδί διαβάζει ένα γράμμα. (Ποιο διαβάζει; Το παιδί [υποκ.])*

Το κατηγορημα φανερώνει τι λέγεται μέσα στην πρόταση για το υποκείμενο και μπορεί να αποτελείται από τα εξής:

α) Ρήμα (αμετάβατο - δηλαδή χωρίς αντικείμενο)

β) Ρήμα (μεταβατικό) + **Αντικείμενο**

γ) Ρήμα (μεταβατικό) + **Αντικείμενο** (άμεσο) + **Αντικείμενο** (έμμεσο)

δ) Ρήμα (συνδετικό) + **Κατηγορούμενο**

Το παιδί διαβάζει.

Το παιδί διαβάζει ένα γράμμα.

Το παιδί διαβάζει ένα γράμμα στη μητέρα του.

Το παιδί είναι έξυπνο.

Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

Αντικείμενο είναι η λέξη που δηλώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα στο οποίο πηγαίνει (μεταβαίνει) η ενέργεια του ρήματος της πρότασης. Έτσι, το αντικείμενο αποτελεί συμπλήρωμα της έννοιας του ρήματος.

Πρέπει να γνωρίζουμε ότι δεν έχουν όλα τα ρήματα αντικείμενο. Έτσι, ανάλογα με το αν χρειάζονται ή όχι αντικείμενο για να συμπληρωθεί η έννοιά τους, τα ρήματα χωρίζονται σε:

α) μεταβατικά είναι αυτά που η ενέργειά τους μεταβαίνει σε κάποιο άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα - αυτά, δηλαδή, που **έχουν αντικείμενο**.

β) αμετάβατα -» είναι αυτά που η ενέργειά τους δε μεταβαίνει σε κάποιο άλλο

πρόσωπο, ζώο ή πράγμα - αυτά, δηλαδή, που **δεν έχουν αντικείμενο**.

π.χ. *Σκάβω τον κήπο. (Τι σκάβω; -*·τον κήπο [αντικ.]. Άρα το σκάβω είναι μεταβατικό ρήμα.)*

Κοιμάμαι νωρίς συνήθως. (Τι κοιμάμαι; Δεν υπάρχει απάντηση, οπότε το κοιμάμαι είναι αμετάβατο ρήμα.)

Μερικές φορές συμβαίνει κάποια ρήματα που είναι αμετάβατα, αφού πάρουν άλλη, συγγενική προς τη δική τους σημασία, να χρησιμοποιούνται ως μεταβατικά, και το αντίστροφο.

-χ. *Η δουλειά τελειώνει στις οχτώ, (αμετάβατο ρήμα)*

Ο Γιάννης τελείωσε τη δουλειά του στις οχτώ, (μεταβατικό ρήμα - αντικ.: τη δουλειά)

Τι μέρος του λόγου μπορεί να είναι το αντικείμενο

Το αντικείμενο ενός ρήματος μπορεί να είναι:

α) **ουσιαστικό** (κύριο ή κοινό όνομα)· π.χ. *Ο γεωργός οργώνει το χωράφι.*

β) **αντωνυμία** (προσωπική ή άλλη)· π.χ. *Ο Γιώργος τον χτύπησε.*

γ) **επίθετο ή κλιτή μετοχή** (με άρθρο σε θέση ουσιαστικού)· π.χ. *Να φοβάσαι τους κα- κούς./Να βοηθάς τους δυστυχισμένους.*

δ) **άλλο μέρος του λόγου ή φράση** (με άρθρο σε θέση ουσιαστικού)· π.χ. *Ρώτησε το πού και το πώς.*

ε) **φράση με πρόθεση**· π.χ. *Ο Νίκος μοιάζει με τον πατέρα του. (=του πατέρα του)*

στ) **δευτερεύουσα/εξαρτημένη πρόταση** (ειδική, πλάγια ερωτηματική, βουλευτική, ενδοιαστική, αναφορική)· π.χ. *Δε θέλω να έρθει μαζί μας αυτός, (βουλευτική)/Ελεγε ότι δε φοβάται. (ειδική)/Δεν ξέρω γιατί ήρθε, (πλάγια ερωτηματική)/Φοβάται μήπως δεν προλάβει. (ενδοιαστική)/Κάνει ό,τι θέλει, (αναφορική)*

Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα

Τα μεταβατικά ρήματα (αυτά δηλαδή που έχουν αντικείμενο) χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

στα **μονόπτωτα** ρήματα, τα οποία έχουν **ένα αντικείμενο σε** μια συγκεκριμένη πτώση, **αιτιατική** (συνήθως) **ή γενική** (σπανιότερα).

π.χ. Ο οικοδόμος έχτισε **τον τοίχο**, (αντικ. σε αιτιατική)

Ο Γιάννης **μού** μίλησε **άσχημα**, (αντικ. σε γενική)

Ένα μονόπτωτα ρήμα μπορεί να έχει περισσότερα από ένα αντικείμενα, όλα όμως αυτά δηλώνουν το ίδιο πράγμα (πρόσωπα, αντικείμενα, αφηρημένες έννοιες κ.λπ.), βρίσκονται στην ίδια πτώση και είτε χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα είτε συνδέονται με κάποιον συμπλεκτικό σύνδεσμο (συνήθως το και).

π.χ. Η μητέρα αγόρασε **γάλα, τυρί, αυγά, ψωμί και φρούτα**.

στα **δίπτωτα** ρήματα, τα οποία έχουν **δύο αντικείμενα**, που βρίσκονται: α) **και τα δύο σε αιτιατική** πτώση.

π.χ. Διδάσκει **τον μαθητή μουσική**.

β) **το ένα σε γενική και το άλλο σε αιτιατική** πτώση.

π.χ. Δώσε **μου το βιβλίο**, (μου: γενική - το βιβλίο: αιτιατική)

Διάκριση άμεσου και έμμεσου αντικειμένου

Από τα δύο αντικείμενα που δέχεται ένα δίπτωτο ρήμα, το ένα λέγεται **άμεσο** (γιατί σ' αυτό μεταβαίνει άμεσα η ενέργεια του ρήματος), ενώ το άλλο **έμμεσο** (γιατί σ' αυτό μεταβαίνει έμμεσα η ενέργεια του ρήματος). Μπορούμε να ξεχωρίσουμε εύκολα το άμεσο από το έμμεσο αντικείμενο ενός δίπτωτου ρήματος, αν γνωρίζουμε ότι έμμεσο είναι αυτό που μπορεί να αντικατασταθεί με εμπρόθετο αντικείμενο (αντικείμενο που να συνοδεύεται από πρόθεση, συνήθως σε ή με).

π.χ. Διδάσκει **τον μαθητή μουσική**, (τον μαθητή [= στον μαθητή]: έμμεσο - μουσική;

άμεσο Δώσε **μου το βιβλίο**, (μου [= σ' εμένα]: έμμεσο - το βιβλίο: άμεσο)

Το **έμμεσο αντικείμενο** συχνά είναι **προσωπική αντωνυμία**, και μάλ κάποιος αδύνατος τύπος της (*μου, του, μας, σας, τους κ.λπ.*).

Τα συνδεδετικά ρήματα και το κατηγορούμενο

Εκτός από τα μεταβατικά και τα αμετάβητα ρήματα, υπάρχει στη γλώσσα μας και μια ακόμη ιδιαίτερη κατηγορία ρημάτων, τα οποία δε χρειάζονται αντικείμενο ως συμπλήρωμα της έννοιάς τους, αλλά συνδέουν το υποκείμενό τους με μια άλλη λέξη που δηλώνει ποια ιδιότητα, ποιο χαρακτηριστικό έχει :: υποκείμενο ή σε ποια κατάσταση βρίσκεται.

Τα ρήματα αυτά ονομάζονται **συνδεδετικά** Και η λέξη που φανερώνει ότι το υποκείμενο έχει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό ή βρίσκεται σε μια κατάσταση ονομάζεται **κατηγορούμενο**.

Τα **κυριότερα συνδεδετικά ρήματα** της γλώσσας μας είναι το **είμαι** και το **γίνομαι**, ενώ ως συνδεδετικά χρησιμοποιούνται συχνά ρήματα όπως τα: *φαίνομαι, λέγομαι, βρίσκομαι, καλούμαι, ονομάζομαι, θεωρούμαι, αποδεικνύομαι, παρουσιάζομαι, ανακηρύσσομαι, εκλέγομαι, διορίζομαι κ.ά.*

Το κατηγορούμενο βρίσκεται πάντοτε στην ίδια πτώση με το υποκείμενο του συνδεδετικού ρήματος, δηλαδή σε **ονομαστική**.

π.χ. Ο *Γιάννης* είναι *καλόκαρδος*. (υποκ.: Ο *Γιάννης* [ονομαστική] - κατηγ.: *καλόκαρδος* [ονομαστική])

Έτσι, δεν πρέπει να μπερδεύουμε το κατηγορούμενο με το αντικείμενο, που βρίσκεται σε αιτιατική (συνήθως) ή σε γενική (σπανιότερα) πτώση - και ποτέ σε ονομαστική.

Τι μέρος του λόγου μπορεί να είναι το κατηγορούμενο

Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι:

α) **ουσιαστικό** π.χ. Ο *πατέρας μου* είναι **δάσκαλος**.

β) **επίθετο** π.χ. *Η φίλη σου φαίνεται πολύ **εργατική**.*

γ) **κλιτή μετοχή** π.χ. *Η μητέρα είναι **κουρασμένη**.*

δ) **αριθμητικό** (με ή χωρίς άρθρο) π.χ. *Τα Ευαγγέλια είναι **τέσσερα**.*

ε) αντωνυμία π.χ. *Αυτό δεν ήταν τίποτα.*

στ) επίρρημα π.χ. *Το σπίτι είναι άνω κάτω.* (= ανάστατο)

ζ) φράση με πρόθεση (από ή με + αιτιατική ονόματος, για + ονομαστική ονόματος)

π. · *Το δακτυλίδι είναι από ασήμι.* (= ασημένιο) / *Αυτός περνιέται για σπουδαίος.*

η) εξαρτημένη πρόταση· π.χ. *Η εμφάνισή του ήταν να τον λυπάσαι.* (= αξιολύπητη)